

Een manifest voor transitie van de landbouw om de systemische klimaatcrisis het hoofd te bieden

Landbouwers en maatschappelijke organisaties roepen de EU op om zich voor te bereiden op onvermijdelijke klimaatcrisis aan de hand van 13 urgente actiepunten

De verwoestende gevolgen van de klimaatcrisis zijn nu overal ter wereld voelbaar. Van noord tot zuid bewijzen de omvang en de gevolgen van de recente klimaatcrisis dat hoe langer de huidige business-as-usual aanpak wordt voortgezet, hoe ernstiger, wijdverspreider en onomkeerbaarder de gevolgen zullen zijn. We moeten dringend handelen, op elk niveau snelle oplossingen toepassen en erkennen dat armere bevolkingen en bevolkingsgroepen het hardst worden getroffen.

Volgens het Europees Waarnemingscentrum voor Droogte werd 59% van de EU in september 2022 geconfronteerd met een droogtewaarschuwing of -alarm.ⁱ Deze statistieken bevestigen een zorgwekkende maar goed gedocumenteerde trend die we gedurende verschillende seizoenen hebben zien toenemen. De Intergouvernementele Werkgroep inzake klimaatverandering (IPCC) heeft benadrukt dat "alle mogelijke maatregelen om de klimaatverandering het hoofd te bieden dringend nodig zijn: om deze te beperken en ervoor te zorgen dat deze niet meer dan 1,5°C bedraagt, maar ook om ons eraan aan te passen"ⁱⁱ. Maar ondanks al deze indicatoren slagen we er zowel op Europees als op mondiaal vlak niet in de status quo te veranderen.

Klimaatverandering heeft niet alleen gevolgen voor het milieu, maar zet ook hulpbronnen als water, land, bossen en productiemiddelen onder druk. Dit versterkt politieke en sociaal-economische crises, die oorlogen, honger, massale volksverhuizingen en migratie in de hand werken. Er is een fundamentele politieke transformatie nodig om dit traject te keren. Om de klimaatcrisis te stoppen en ons eraan aan te passen zijn diepgaande economische en sociale veranderingen nodig, evenals een engagement voor vrede en demilitarisering. We moeten werken aan het veranderen van de kern van onze productie- en consumptiemodellen om de doelstellingen van de juridisch bindende Overeenkomst van Parijsⁱⁱⁱ, de Duurzame Ontwikkelingsdoelen^{iv} (SDG's) en de VN-Verklaring over de Rechten van Boeren en Andere Plattelandswerkers^v te verwezenlijken. Rekening houden met de planetaire grenzen en sociale rechtvaardigheid moeten centraal staan in een eerlijke transitie.

Het huidige landbouwsysteem, dat sterk geïndustrialiseerd wordt en steeds meer losgekoppeld is van natuurlijke cycli, stoot ongeveer 15% van de totale broeikasgasemissies van de EU-27 uit^{vi}. Landbouwers behoren echter ook tot degenen die structureel het meest door de klimaatverandering worden getroffen omdat zij dagelijks met natuurlijke cycli werken.

Het is nu bewezen dat kleine en middelgrote boerenbedrijven veerkrachtiger zijn dan de meeste geïndustrialiseerde modellen, maar toch worden kleine en middelgrote boeren onderworpen aan politieke, sociale en economische omstandigheden waarin zij eenvoudigweg niet kunnen overleven^{vii}. Boerenbedrijven verdwijnen in een alarmerend tempo in heel Europa en met hen verliezen we generaties van bewezen knowhow, ervaring en mogelijkheden om duurzaam voedsel te produceren.

Deze boeren, samen met andere burgers, eisen daarom concrete maatregelen en steun om: 1) over te schakelen op duurzame en inclusieve productiemodellen om de impact van de geïndustrialiseerde landbouw zo snel mogelijk te verminderen, en 2) te anticiperen op en plannen te maken voor de verergerende effecten van de klimaatverandering en de biodiversiteitscrisis die we zelfs bij een eerlijke transitie zullen

ervaren.

Hoewel de EU-instellingen deze uitdaging erkennen, ontbreekt het tot dusver aan voldoende, tastbare oplossingen.

Met dit manifest roepen boerenorganisaties en maatschappelijke organisaties de Europese instellingen op om te werken aan een ambitieuze en eerlijke transitie die voedselsoevereiniteit, mondiale solidariteit, de verdediging van de vrede en de eerbiediging van de mensenrechten mogelijk maakt, zodat de Europese landbouw de klimaatuitdaging aankan en de gevolgen ervan radicaal kunnen worden beperkt. De Europese Unie moet een onvermijdelijke landbouwschakeling op gang brengen, die eerlijk en robuust moet zijn, met de natuur moet samenwerken en levensverrijkende systemen moet ondersteunen.

Belangrijk is dat deze eisen niet geïsoleerd worden uitgevoerd, maar als een holistische routekaart naar systemische verandering worden beschouwd. De onderlinge afhankelijkheid en verwevenheid van deze eisen weerspiegelt de onderlinge afhankelijkheid en verwevenheid van de ecosystemen, sociale systemen, arbeidssystemen en economische systemen die essentieel zijn om de wereld duurzaam te kunnen voeden.

De EU moet 13 dringende acties uitvoeren op dit cruciale kruispunt voor de Europese landbouw:

- 1.** Actie om een ingrijpende verandering in de Europese landbouw te garanderen als antwoord op de klimaatnoodtoestand, met inachtneming van de Green Deal-verbintenis om niemand achter te laten.
- 2.** Het aantal landbouwers in Europa tegen 2040 verdubbelen door bestaande landbouwers te ondersteunen en 10 miljoen nieuwe landbouwbedrijven op te richten.
- 3.** De toegang tot landbouwgrond garanderen en generatiewissels verzekeren.
- 4.** De rechten van boeren op zaden beschermen en agrobiodiversiteit in stand houden.
- 5.** Steun, adviseer en vorm bestaande en toekomstige boeren in de richting van duurzamere praktijken en agroecologie.
- 6.** Maak binnen 10 jaar een einde aan fabrieksboerderijen.

- 7.** De aanwezigheid van veehouders in alle gebieden in Europa opnieuw in evenwicht brengen, zodat tegen 2035 de omvang van de EU-kuddes overeenkomt met de voederproductiecapaciteit van het land.
- 8.** De doelstelling handhaven en versterken om kunstmeststoffen met minstens de helft te verminderen en synthetische pesticiden tegen 2035 geleidelijk uit te bannen.
- 9.** Ervoor zorgen dat gezond voedsel betaalbaar wordt gemaakt door een overgang naar territoriale /geografische? voedselsystemen in de hele EU.
- 10.** Onbewezen en gevaarlijke technologieën verbieden en overheidssubsidies voor schadelijke producten en praktijken stopzetten.
- 11.** Zorg voor een eerlijke verdeling van water en stimuleer waterefficiënte landbouwpraktijken.
- 12.** Ontwikkel een tienjarenplan om de invoer van soja en palmolie in Europa geleidelijk af te bouwen, te beginnen met een verbod op de invoer van GGO's.
- 13.** Overheidsbeleid invoeren om de landbouwmarkten te reguleren en het recht op voedsel te beschermen.

Waarom en hoe elk van deze acties moet worden ondernomen, wordt gedetailleerd uiteengezet in de [motivering en de ondersteunende argumenten bij het manifest](#).

We hebben nu een kans - misschien wel onze laatste kans - om een echte transitie door te voeren en de uitdagingen van de klimaatcrisis aan te gaan. Er is geen tijd te verliezen bij het nastreven van klimaatrechtvaardigheid. De wetenschappelijke aanbevelingen zijn duidelijk: "er is een snelle en ingrijpende overgang nodig"^{viii}. Met elke dag die voorbijgaat, gaan we verder in de verkeerde richting en neemt de urgentie van de situatie toe. Beleidsmakers moeten in actie komen om systemische veranderingen door te voeren, en het maatschappelijk middenveld en de boerenbewegingen staan klaar om deze inspanning te ondersteunen.

Leader: European Coordination Via Campesina (ECVC)

Contributors:

- Corporate Europe Observatory
- FIAN Europe
- Friends of the Earth Europe
- Urgenci

Signatories:

- CNCD-11.11.11
- European Community of Consumer Cooperatives (EuroCoop)
- Fair Trade Advocacy Office (FTAO)
- Feedback EU
- Institute for agriculture and trade policy (IATP)

- Slow Food Europe
- SOS Faim Belgium
- The Transnational Institute (TNI)
- Zero Waste Europe

ⁱ European Drought Observatory, 'Situation of Combined Drought Indicator in Europe'. Accessed: Sep. 23, 2022. [Online]. Available: <https://edo.jrc.ec.europa.eu/edov2/php/index.php?id=1000>

ⁱⁱ Intergovernmental Panel on Climate Change, Global Warming of 1.5°C: IPCC Special Report on impacts of global warming of 1.5°C above pre-industrial levels in context of strengthening response to climate change, sustainable development, and efforts to eradicate poverty, 1st ed. Cambridge University Press, 2022. doi: 10.1017/9781009157940.

ⁱⁱⁱ United Nations / Framework Convention on Climate Change, Paris Agreement. UN, 2016. [Online]. Available: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:22016A1019\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:22016A1019(01))

^{iv} UN General Assembly (70th), Transforming our world : the 2030 Agenda for Sustainable Development. UN, 2015. [Online]. Available: <https://digitallibrary.un.org/record/3923923>

^v Notably article 18. UN General Assembly (73rd), United Nations Declaration on the Rights of Peasants and Other People Working in Rural Areas. UN, 2018. [Online]. Available: <https://digitallibrary.un.org/record/1661560>

^{vi} 'Common Agricultural Policy and climate: Half of EU climate spending but farm emissions are not decreasing', European Court of Auditors, 16, 2021. [Online]. Available: <https://www.eca.europa.eu/en/Pages/DocItem.aspx?did=58913>. This percentage includes the use of fuel for machinery and heating of buildings but does not include neither the imported animal foodstuff impact nor food packaging and distribution.

^{vii} R. Rossi, 'Small farms' role in the EU food system'. European Parliament, Sep. 05, 2022. [Online]. Available: [https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document/EPRS_BRI\(2022\)733630](https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document/EPRS_BRI(2022)733630)

^{viii} IPCC, *ibid.*